

Handläggare
Karin Söderling
Telefon: 08 50830121

Till
Kyrkogårdsnämnden 2018-02-01

Verksamhetsberättelse 2017 för Kyrkogårdsnämnden

Förslag till beslut

1. Kyrkogårdsnämnden godkänner förvaltningens redovisning av verksamhetsberättelse för år 2017 och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Paragrafen begärs omedelbart justerad.

Mats Larsson
förvaltningschef

Sammanfattning

Stadens nämnder ska i verksamhetsberättelse till kommunstyrelsen följa upp verksamhetens mål och ekonomiska resultat. Kyrkogårdsnämnden redovisar i verksamhetsberättelsen för 2017 att uppsatta mål i huvudsak har uppnåtts och genomförts under året. Det ekonomiska resultatet visar på ett överskott på 29,7 mnkr. Huvudorsaken är att kostnader för underhållsåtgärder numera ska belasta investeringsbudgeten och inte driftbudgeten vilket inte kompenseras vid fördelningen av 2017 års budget. På motsvarande sätt redovisar nämndens investeringsbudget ett underskott med 25 mnkr.

Bakgrund

Nämnder och bolag ska återkommande under året och i tertiärrapporter och verksamhetsberättelse följa upp verksamheternas mål och ekonomiska resultat. Detta för att kommunstyrelsen ska ges en samlad bild av budgethållning, effektivitet och kvalitet i relation till beslutade mål. Befarade avvikelser mot mål och budget ska särskilt kommenteras.

Kyrkogårdsnämnden

Box 9
12521 Stockholm-Globen
08 50830121
08 508 30100
karin.soderling@stockholm.se
stockholm.se

Rapporteringen sker i enlighet med stadens integrerade ledningssystem (ILS).

Läsanvisning

Under rubrikerna ”beskrivning” respektive ”förväntade resultat” finns texter hämtade från Verksamhetsplan 2017. Under rubriken ”analys” följs verksamhetsplanens mål upp. Eventuella avvikelser kommenteras särskilt.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningsledningen och behandlats i förvaltningsgrupp 2018-01-25.

Bilagor

Bilaga: Uppföljningsrapport för internkontrollplan

Sammanfattande analys

I huvudsak har kyrkogårdsnämndens uppsatta mål, åtaganden och aktiviteter för år 2017 uppnåtts under året. En enkät visar att Stockholmarna i hög grad upplever stadens begravningsplatser som rofyllda och välskötta. Begravningsplatserna upplevs som trygga platser i högre grad än vid tidigare mätningar .

Det ekonomiska bokslutet visar ett överskott på 29,7 mnkr på driftbudgeten medan investeringsbudgeten visar ett underskott på 25 mnkr.

Huvudorsaken är att kostnader för underhållsåtgärder numera ska belasta investeringsbudgeten och inte driftbudgeten, vilket inte kompenseras vid fördelningen av 2017 års budget. Kommunfullmäktiges beslut om nämndens budget för år 2017 tog ej hänsyn till detta.

Kyrkogårdsförvaltningen har haft dialog med stadsledningskontoret i frågan. Budgetjusteringar sinsemellan drifts- och investeringsbudgeterna sker först i budget för år 2018. För år 2017 gavs nämnden därför möjlighet att disponera investeringsbudgeten till att täcka kostnader för underhållsåtgärder. Detta medförde att driftbudgeten redovisar ett större överskott. Av överskottet beräknas 16,6 mnkr bero på denna redovisningsprincip.

Överskottet i övrigt beror på lägre kostnader än budgeterat för ersättningar till de 12 församlingar inom Svenska kyrkan i Stockholm som förvaltar allmänna begravningsplatser utan att vara huvudman. Från år 2017 slopades clearingsystemet och ersattes av ett nytt ersättningssystem till de 12 församlingarna samt till de enskilda huvudmännen; judiska församlingen, katolska församlingen och Stiftelsen Stora Sköndal. Först år 2018 får det nya ersättningssystemet fullt genomslag på nämndens budget.

Överskottet beror även på att nämndens intäkter är högre än budgeterat. Anledningen är ökade intäkter via fonduttag och ersättningar för feriearbetande skolungdom samt genom krematorieavtal med andra huvudmän.

Underskottet på investeringsbudgeten föranleds av att en mängd underhålls- och renoveringsprojekt, som ovan nämnts, belastat budgeten. Vidare har nödvändiga skyddsåtgärder i form av takrenovering vid Nya krematoriet på Skogskyrkogården genomförts. Det stora projektet med en ny bevattningsanläggning på Skogskyrkogården ligger före tidplan varför kostnader belastat år 2017 som förväntades komma år 2018.

Antalet begravningsceremonier i nämndens olika kapell har varit något färre jämfört med år 2016. Skogskapellet på Skogskyrkogården är fortsatt det mest efterfrågade begravningskapellet.

Antalet gravsättningar på nämndens begravningsplatser ökade till ca 5700. Andelen kistbegravningar var oförändrat 10 %. Andelen gravsättningar i anonyma minneslundar är fortsatt hög och utgör 48 %.

Antalet kremationer vid nämndens två krematorier var drygt 7400. Flera av länets kyrkliga begravningshuvudmän som saknar krematorier har avtal med Stockholm om krematorieverksamheten. Antalet skötseluppdrag minskade till ca 72 000 uppdrag.

Verksamheten har finansierats med landets lägsta begravningsavgifter på 7,5 öre samt med intäkter från skötselavtal och krematorieavtal.

Under 2017 har underhålls/reinvesteringsinsatser prioriteras för att åtgärda eftersatt underhåll på nämndens anläggningar. Murarbeten vid Skogskyrkogården, Spånga kyrkogård och Brännkyrka kyrkogård, mark- och beläggningsarbeten på begravningsplatserna och träd- och buskplanteringar är exempel på underhållsåtgärder som genomförts. Upprustningar och tillgänglighetsanpassningar av servicestationer är ytterligare exempel på åtgärder som genomförts. Vidare har krematorie- och processutrustning vid Räcksta krematorium bytts ut.

Två större projekt har varit att renovera ekonomigård och personalutrymmen vid kv 21 på Skogskyrkogården samt ombyggnad av ekonomigård vid kv 15 C, Norra begravningsplatsen. Det senare projektet är försenat och slutförs under våren 2018.

Arbetet med takrenovering vid Nya Krematoriet på Skogskyrkogården slutfördes under försommaren. Den juridiska processen mot huvudansvarig konsult avslutades med ett förlikningsavtal under november månad.

Detaljplanen för den nya begravningsplatsen vid Järvafältet antogs av kommunfullmäktige i december 2016 men överklagades. Mark- och miljödomstolen beslutade avslå samtliga överklaganden i november månad. Ett beslut som i sin tur överklagats till mark- och miljööverdomstolen. Parallellt med den juridiska processen har projektering pågått av såväl gravområden ("öar") som byggnader på den nya begravningsplatsen.

Järvaprojektet är försenat varför en utbyggnad av kistgravkvarter vid Räcksta begravningsplats har aktualiserats. Omfattande utredningar om markförhållanden m m har genomförts under året med positivt resultat. Muslimska gravsättningar hänvisas numera till Strandkyrkogården då gravplatserna vid det muslimska kvarteret på Räcksta tog slut under 2016.

Arbetet med att byta begravningsanläggning vid Skogskyrkogården ligger före tidplanen och avslutas under våren 2018.

Kyrkogårdsnämnden har under året fattat beslut i ett inriktningsärende om att öka Strandkyrkogårdens attraktivitet genom att bygga en ny ceremonilokal. Ambitionen är att den ska tas i bruk år 2019.

En ny entreprenör, Svevia AB, övertog skötseln för delar av Skogskyrkogården den 1 april 2017 med gott resultat.

Arbetet med att ta fram vård- och underhållsplaner vid begravningsplatserna har fortsatt med stöd av bl a Stockholms stadsmuseum. Vård- och underhållsplaner har tagits fram för Galärvarvskyrkogården samt Spånga kyrkogård.

För att bekämpa trädsjukdomar har almar vaccinerats och i vissa fall fällts. Nyplanteringar har genomförts för att föryngra trädbestånden. På Norra begravningsplatsen har föryngring av beståndet av thujahäckar fortsatt under året.

Miljöarbetet har haft fortsatt fokus på förbättrad avfallshantering samt energieffektiviseringar. Vid nämndens två krematorier används i huvudsak biogas som bränsle. Ny lagstiftning innebär att metaller efter kremation ska återvinnas och inte längre grävas ned på kyrkogården. Kontrakt har därför tecknats med ett nederländskt företag om metallåtervinning. Det ekonomiska överskottet har tillfallit Allmänna arvsfonden.

Ett nytt arkiv har färdigställts i nedervåningen på Skogskrematoriet och tagits i bruk.

Begravningsplatserna var välbesökta under Allhelgonahelgen. Vid flera av kapellen genomfördes olika musikarrangemang.

Världsarvet Skogskyrkogården har bidragit till besöksnäringen i Stockholm. Samarbetet har fortsatt med Stockholms stadsmuseum som, på uppdrag av kyrkogårdsnämnden, sköter visningsverksamheten. Under 2017 utökades öppethållandet vid Visitor center. Antal besökare har ökat jämfört med år 2016. En enkät visar att nio av tio Stockholmare känner till att Skogskyrkogården är ett världsarv.

Under 2017 genomfördes såväl ”Skogskyrkogårdens Dag - smygstart” den 13 maj som FN-dagen den 24 oktober.

Nämnden har fortsatt tagit emot aspiranter från Jobbtorg, tillhandahållit platser för kommunala visstidsanställningar samt anordnat ett stort antal feriearbeten för skolungdomar i Stockholm. Antalet feriearbetande skolungdomar under sommaren var 114 ungdomar.

Sjukfrånvaron bland anställda var lägre än 2016 och uppnådde målet 4,0 %.

Kompetensutvecklingsinsatser har genomförts utifrån de behov som finns på varje arbetsplats. En nyhet är att nyanställda vid förvaltningen genomgått en introduktionsutbildning kring hur staden styrs och stadens personalpolicy.

Implementeringen av ett nytt gravadministrativt IT-system har fortsatt under 2017. Parallellt ses arbetsprocesser över. Skiftet till ny teknisk plattform har medfört fortsatta utbildningsinsatser för olika personalgrupper.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Begravningsverksamheten utgör en viktig samhällsservice som präglas av en säker och tillförlitlig service med stor lyhördhet inför den enskildes behov. Världighet och respekt är ledord för verksamheten. Begravningsplatserna är trygga och vackra kulturmiljöer med höga naturvärden. Under 2017 har ett stort antal underhållsinsatser av anläggningarna påbörjats och genomförts. Investeringar som ökar tryggheten på begravningsplatserna har prioriterats utifrån den jämställdhetsanalys som genomförts. Vid världsarvet Skogskyrkogården har insatser genomförts för att öka tillgängligheten till världsarvet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

◆ Uppfylls delvis

Analys

Målet är delvis uppfyllt. Stockholmarena upplever stadens begravningsplatser som välsköta. Andelen som upplever att begravningsplatserna är trygga ökar men når inte riktigt upp till årsmålet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)	0 %			100 %	100 %	100 %	2017
Analys Inga åtgärder har genomförts eftersom inga behov av åtgärder har identifierats.							

Nämndmål:

Begravningsverksamheten präglas av tillförlitlighet och hög säkerhet. Stadens begravningsplatser upplevs som trygga och säkra.

◆ Uppfylls delvis

Beskrivning

Tillförlitliga och säkra administrativa rutiner vid beställningar, kremationer, förvaring av kistor med stoft och urnor samt vid utlämning av urnor utgör basen för förvaltningens säkerhetsarbete.

Krematorieverksamheten präglas av hög säkerhet och god arbetsmiljö. Vid Råcksta krematorium, Nya Krematoriet/Skogskrematoriet och vid kylhuset på Norra begravningsplatsen finns kyllda utrymmen för förvaring av kistor med stoft. In- och utpassering sker här med ett anpassat digitaliserade säkerhetssystem. Anläggningarna är kameraövervakade. Säkerhetsrutiner finns också för förvaring av urnor. Under året genomförs

en ombyggnad av ekonomigård och verksamhetslokaler vid Norra begravningsplatsen för att öka säkerheten och minska risken för skadegörelse och stölder.

Alla arbetsplatser genomgår regelbundet utbildningar i brandskydd och hjärt-och lungräddning.

Säkerheten på begravningsplatserna har hög prioritet. Grävning av gravar sker på ett arbetsmiljömässigt säkert sätt och det finns branschrekommendationer som är vägledande för hur arbetet ska genomföras. Gravstenssäkerheten är ytterst gravrättsinnehavarens ansvar men kyrkogårdsförvaltningen har tillsyn över gravstenssäkerheten. Särskild personal avdelas för att följa upp gravstenssäkerheten.

Åtgärder genomförs som ökar tryggheten, exempelvis förbättrad belysning, röjning av buskar och sänkning av häckar. Hög skötselnivå, god vinterväghållning, snabb sanering av klotter och åtgärdande av annan skadegörelse samt åtgärder för att förhindra brott ska ge besökarna en trygg och säker miljö. Stölder på begravningsplatserna är ett återkommande problem. Samverkan söks med närpolisen kring åtgärder som kan vidtas för att hindra fortsatta stölder.

Förväntat resultat

Att inga incidenter, allvarliga avvikelser eller olyckor sker inom verksamheten. Besökarna ska uppleva begravningsplatserna som trygga och säkra.

Analys

Målet är delvis uppfyllt. Tillförlitliga och säkra administrativa rutiner vid beställningar, kremationer, förvaring och utlämning av urnor utgör basen för förvaltningens säkerhetsarbete så att inga incidenter, allvarliga avvikelser eller olyckor sker inom verksamheten. Besökarna uppfattar begravningsplatserna som trygga. 82% (78% 2016) uppfattar begravningsplatserna som mycket eller ganska trygga. (Stockholmsbussen 2017). Dock är upplevelsen av trygghet något lägre hos kvinnor 79% (73% 2016) jämfört med hos män 83%(82% 2016). Målet på 85% nås dock inte.

Administrativa rutiner har setts över avseende återtagande och överlåtelse av gravrätter Blanketterna har också setts över. En ny teknisk plattform för beställningar, gravupplåtelse mm.har implementerats. Utbildningar till samtliga användare har genomförts.

Säkerhetsrutinerna vid krematorierna är väl inarbetade och Nya krematoriet vid Skogskyrkogården har under året varit i full drift förutom vid planerade driftavbrott. Arbetena med skyddsåtgärder har slutförts. Processutrustning vid Råcksta krematorium har bytts ut.

En risk- och sårbarhetsanalys har genomförts och ett led i denna är att fortsatt fortbilda förvaltningens riskgrupp i säkerhetsarbetet. Alla arbetsplatser genomför regelbundna utbildningar i brandskydd och hjärt-och lungräddning.

Kontroll av gravstenssäkerheten har haft fortsatt hög prioritet under året och en särskild applikation för Iphone finns framtagen för att förenkla dokumentationen och analysen av åtgärdsbehoven. Av de gravanordningar där nämnden är gravrättsinnehavare har framför allt gravmonument på Norra begravningsplatsen åtgärdats.

Åtgärder har genomförts som ökar tryggheten, exempelvis förbättrad belysning vid Strandkyrkogården och sänkning av häckar på bland annat Norra begravningsplatsen. Stölder och skadegörelse på begravningsplatserna är ett återkommande problem. Kontakt tas med polisen i varje enskilt ärende.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 ♀ Andel kvinnor respektive män som upplever att Stockholms begravningsplatser är trygga	82	83	79	78	85		2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Brandskydd kapell	2016-01-01	2018-01-31	
 Byte av belysningsarmaturer på Strandkyrkogården	2015-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Arbetet fortsätter under 2018.			
 Implementering av ny teknisk plattform för administration av beställningar, gravupplåtelse mm.	2015-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Arbetet fortsätter 2018 och 2019.			
 Ombyggnation av arbetslokaler vid Norra begravningsplatsen	2017-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Första ombyggnadsetappen avslutas i mars 2018.			
 Säkerhetsbesiktning av gravstenar	2015-01-01	2019-12-31	
 Utbyte av processutrustning vid Räcksta krematorium	2015-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

Stadens begravningsplatser är vackra och rofyllda kulturmiljöer med höga naturvärden.

 Uppfylls delvis

Beskrivning

Stadens begravningsplatser och kyrkogårdar utgör viktiga gröna lungor i stadsmiljön. De är värdiga och rofyllda platser för den enskilde besökaren. Under 2017 fortsätter arbetet med att ta fram vård- och underhållsplaner som också inkluderar de gröna kulturvärdena. Trädvårdsinsatser, återplanteringar och häckreoveringar, bland annat utbyte av thujahäckar vid Norra begravningsplatsen fortsätter. I framtagande av skötselplaner och i skötseln av grönytor ska främjande av biotopvärden särskilt uppmärksammas. Ett program för att förbättra ljudmiljön håller på att tas fram och detta arbete sker delvis i ett samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet. Samråd med trafikkontoret och miljöförvaltningen fortsätter för att om möjligt hitta lösningar för att minska trafikbullret på stadens begravningsplatser. När maskiner byts ut ska också bulleraspekterna vägas in.

Förväntat resultat

Begravningsplatserna är uppskattade besöksmål. Den biologiska mångfalden ska öka. Bullret ska minska.

Analys

Målet är nästintill uppfyllt. Stadens begravningsplatser och kyrkogårdar utgör viktiga gröna lungor i stadsmiljön. De är värdiga och rofyllda platser för den enskilde besökaren. Drygt hälften av Stockholmarna uppger att de någon gång besökt en kyrkogård/begravningsplats under året.

83 % (85 % 2016) upplever skötseln som mycket eller ganska bra. (Stockholmsbussen 2017). Det är en liten minskning jämfört med 2016 och når inte riktigt till målet. Under 2017 förstärktes resurserna för underhåll av de gröna kulturvärdena. Trädvårdsinsatser har genomförts framför allt vid Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen. Häckrenoveringar med bland annat utbyte av thujahäckar har fortsatt vid Norra begravningsplatsen. Biotopvärden har särskilt uppmärksammats, exempelvis genom skötseln av näckrosdammen vid Skogskyrkogården för att främja habitatet för den större vattensalamandern. Bikupor finns uppsatta vid Skogskyrkogården. Trädsjukdomar har utgjort ett växande problem, inte bara almsjuka utan också tallsjukdomar som medfört att träd måste tas ned och nya träd planteras. Framtagandet av en bullerplan har fortsatt. När maskiner byts vägs även bulleraspekterna in. Samråd med trafikkontoret har fortsatt för att om möjligt hitta lösningar för att minska trafikbullret på stadens begravningsplatser.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 ♀ Andel kvinnor respektive män som upplever Stockholms begravningsplatser som rofyllda	92	92 %	92 %	93	90		2017
 ♀ Andel kvinnor respektive män som upplever Stockholms begravningsplatser som välskötta	83	82	83	85	85		2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Byte av bevarningsanläggning vid Skogskyrkogården	2015-01-01	2018-12-31	
 Byte av Thujahäckar vid Norra begravningsplatsen	2015-01-01	2018-12-31	
 Åtgärdsplan buller	2015-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Arbetet fortsätter under 2018.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. God service och utökat utbud av gravplatser och nya gravskick har kunnat erbjudas under 2017. Planeringen för en ny begravningsplats på Järva har fortsatt under året.

Nämndmål:

Begravningsverksamheten präglas av god service och lyhördhet för den enskildes behov.

● Uppfylls helt

Beskrivning

Hög tillgänglighet och lyhördhet för den enskildes behov präglar begravningsverksamheten. Tillgången till ceremonilokaler och tider för gravsättning anpassas efter behoven. Nämnden erbjuder också ett stort utbud av olika typer av planteringsavtal och gravskötsel.

Begravningsverksamheten omfattar alla stockholmare, oavsett kön, ålder, etnisk tillhörighet, religiös eller annan bakgrund. Stadens begravningsplatser präglas därför av en stor variation av gravskick, gravplatser och anpassningar till olika begravnings seder mm. Så långt det är fysiskt möjligt anpassas stadens kapell till ceremonier enligt olika trosinriktningar och borgerliga förrättningar. Stockholmare har även möjlighet att gravsättas på andra platser i Sverige. På samma sätt har även icke stockholmare möjlighet att i mån av plats gravsättas på stadens begravningsplatser.

Behovet av ytterligare gravskick utreds som exempelvis en kistgravlund vid Strandkyrkogården och nya kvarter med kammargravar. Utbyggnader av nya askgravlundar och askgravplatser pågår.

Strandkyrkogården ligger i ett naturskönt område men utnyttjas i liten grad för gravsättningar. Under 2016 utreddes hur begravningsplatsen kan ges ökad attraktivitet. Under 2017 görs en plan för utveckling av Strandkyrkogården där bland annat förutsättningarna för ett begravningskapell belyses.

Förväntat resultat

Nämnden tillhandahåller god service och en mångfald av gravskick.

Analys

Målet är uppfyllt. Hög tillgänglighet och lyhördhet för den enskildes behov präglar begravningsverksamheten. Tillgången till ceremonilokaler och tider för gravsättning anpassas efter behoven. Nämnden har också erbjudit ett stort utbud av olika typer av planteringsavtal och gravskötsel.

Under året har nya gravkvarter och gravskick byggts och tagits i bruk. Under 2017 har nya askgravplatser tagits i bruk på Brännkyrka kyrkogård. Detta genom ombyggnad av återtagna gravar till askgravplatser. Utredningar har fortsatt av nya kistgravkvarter vid Råcksta begravningsplats samt nya gravskick, såväl som att inrätta nya kvarter med förbyggda kammargravar vid Norra begravningsplatsen. Inga kammargravar kommer dock att byggas på grund av ekonomiska skäl. För att öka attraktiviteten hos Strandkyrkogården har en utredning genomförts som antogs av nämnden. Nämnden har också fattat inriktningsbeslut för byggnation av ett kapell på Strandkyrkogården.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Plan för utveckling av Strandkyrkogården	2017-01-01	2017-12-31	
 Utredning kistgravlund vid Strandkyrkogården	2015-01-01	2017-12-31	
 Utredning och byggnation av kammargravar.	2015-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Stockholmarna ska erbjudas en mångfald av gravskick

 Uppfylls helt

Beskrivning

Runt Järvafältet bor drygt 60 000 människor och de representerar en mångfald av kulturer och som också efterfrågar olika gravskick utifrån olika trosuppfattningar. Den nya begravningsplatsen på Järvafältet ska ge utrymme för dessa behov samtidigt som den ska ta hänsyn till kulturresevatets värden. Planeringen har pågått sedan 2008 och under 2017 förväntas att detaljplanen vinner laga kraft och att genomförandebeslut kan tas i kyrkogårdsnämnd och kommunfullmäktige.

Religiösa och kulturella traditioner ställer särskilda krav på utformningen av gravmark. Exempelvis är det inom muslimsk tradition inte möjligt med gravsättning annat än på jungfrulig, oanvänd mark. All jungfrulig gravmark i västra Stockholm har tagits i bruk. Muslimska gravsättningar hänvisas till Strandkyrkogården i södra Stockholm. Förvaltningen kommer under 2017 projektera för nya kistgravar för bland annat muslimer på Räcksta begravningsplats. Genomförda vattenutredningar visar att markförhållandena inte är idealiska och en känslig recipient, Räcksta träsk ligger inom avrinningsområdet. Tillståndsprövningar görs innan genomförande. Det förslag till att hantera drän- och dagvatten med utskifte av förorenade massor har kostnadsberäknats till 20 mnkr. Projektet beräknas ha en genomförandetid på två år. Ett sådant kistgravkvarter kommer dock inte lösa det långsiktiga behovet av kistgravar i västerort utan får ses som ett komplement till den planerade begravningsplatsen på Järvafältet.

Förväntat resultat

Ökat utbud av service genom nyanläggningar vid befintliga begravningsplatser.

Analys

Kistgravar för muslimska gravsättningar vid Räcksta begravningsplats har tagit slut. Förvaltningen hänvisar därför sådana gravsättningar till Strandkyrkogården i södra Stockholm.

Åtgärder och projektering för att inrätta nya kistgravar på Räcksta begravningsplats har fortsatt under året. Ett sådant kistgravkvarter kommer dock inte lösa det långsiktiga behovet.

Detaljplanen för Järva begravningsplats antogs av kommunfullmäktige i december 2016 men har ännu inte vunnit laga kraft eftersom detaljplanen överklagats till mark- och miljödomstolen. Domstolens beslut att avslå samtliga överklaganden har i sin tur överklagats. Nämnden har i inriktningsärende 2016 beslutat om fortsatt projektering för den första etappen

som omfattar närmare 3000 kistgravar, urngravar, minneslundar, ceremoni- och servicebyggnader. Projektering av första etappen har pågått under 2017 i avvaktan på att detaljplanen vinner laga kraft.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Nya kistgravkvarter på Räcksta begravningsplats	2006-01-01	2018-12-31	
 Planering för en ny begravningsplats på Järva friområde	2008-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Att rusta upp, underhålla och öka tillgängligheten till kulturarvet har haft hög prioritet under året. Minst 150 000 besökare bedöms ha besökt stadens begravningsplatser vid Allhelgonahelgen. UNESCO:s världsarv Skogskyrkogårdens besökscentrum, Visitor Center har fått utökad säsong och öppettiderna har utökats med 40% jämfört med 2016 och antalet besökare har ökat med 60%. Smygstarten för Skogskyrkogårdens dag erbjöd gratis visningar och guidningar och var mycket välbesökt. FN-dagen den 24 oktober, då kapellen och Visitor center på Skogskyrkogården hölls öppna, var även den välbesökt.

Nämndmål:

Kulturarvet på stadens begravningsplatser ska bevaras, vårdas och synliggöras

 Uppfylls helt

Beskrivning

Efter drygt 70 år är det angeläget att planera för en renovering av Skogskrematoriet inklusive kapell. Krematorieverksamheten har flyttat till Nya krematoriet på Skogskyrkogården. Kylrum, kisthissar etc. skall dock användas som tidigare. En förstudie har genomförts med teknisk och antikvarisk expertis som gett svar på underhållsbehov och antikvarisk metodik. En konsekvensutredning görs 2017 där tidplan och logistik går igenom.

En kulturhistorisk inventering av gravvårdar vid stadens begravningsplatser pågår och en värdering av materialet med förslag till bevarandeplan kommer så småningom att överlämnas till Länsstyrelsen för ställningstagande. Renovering av gamla gravmonument, staket och gjutjärnsdetaljer sker framför allt vid Norra begravningsplatsen.

Vård- och underhållsplaner ska tas fram för samtliga begravningsplatser. Planer håller på att tas fram för Sandsborgskyrkogården och Spånga kyrkogård.

Renovering av trappor och murar har hög prioritet under året. Vid Spånga och Brännkyrka kyrkogårdar fortsätter renoveringsarbeten av kyrkogårdsmurar och stödmurar. På Skogskyrkogården genomförs upprustningar av murar intill Uppståndelsekapellet. Även ca 1

km av Skogskyrkogårdens 3,6 km långa bogårdsmur kommer att renoveras och få ny kröntäckning.

Samarbetet med Stockholms Stadsmuseum fortsätter, både vad gäller antikvariskt stöd vid underhålls- och upprustningsprojekt samt genom att de fortsätter att anordna visningsverksamhet, både vid världsarvet Skogskyrkogården och vid Norra begravningsplatsen.

Artregistret är ett verktyg som hjälper till med katalogisering och prioritering av trädvårdsinsatser under året. Under 2017 kommer fortsatt bekämpning av almsjuka att prioriteras. Brännkyrka kyrkogård och Norra begravningsplatsen är särskilt drabbade. Vaccinering prövas som metod för att förhindra spridning bland annat på almar på Norra begravningsplatsen. Ett fördjupat samarbete är önskvärt med stadens trädansvariga och Solna stad för att göra gemensamma insatser mot almsjukan och andra trädsvjukdomar.

Allhelgonahelgen, Julafton, Mors och Fars dag är dagar där antalet besökare är stort på begravningsplatserna och där också platsernas värdefulla kulturmiljöer kan lyftas fram och synliggöras. Vid allhelgonahelgen beräknas ca 150 000 besökare vid begravningsplatserna och då planeras för sedvanliga aktiviteter med öppna kapell, musik i kapellen och personal på plats som kan svara på frågor och hjälpa anhöriga med att hitta graven.

Förväntat resultat

Ett vårdat, mer tillgängligt och mer attraktivt kulturarv

Analys

Förvaltningen har tecknat avtal med Stockholms stadsmuseum för arbetet med framtagande av vård- och underhållsplaner. Under året har vård- och underhållsplaner för Spånga kyrkogård och Galärvarvskyrkogården tagits fram. Upprustningar och tillgänglighetsanpassningar av servicestationer har gjorts vid Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen. Murarbeten har gjorts vid Skogskyrkogården, Spånga kyrkogård och Brännkyrka kyrkogård. Mark- och beläggningsarbeten på begravningsplatserna, träd- och buskplanteringar är ytterligare exempel på åtgärder som genomförts. På Skogskyrkogården har arbetet med att byta bevattningsanläggningen fortsatt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Framtagande av vård- och underhållsplaner	2016-01-01	2019-12-31	
 Konsekvensanalys renovering av krematoriekapellen på Skogskyrkogården	2014-01-01	2017-12-31	
 Renovering av gravvårdar	2015-01-01	2018-12-31	
 Renovering av murar vid Uppståndelsekapellet	2015-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Arbetet klart i januari 2018.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Trädförnyringar och annan vegetation	2016-01-01	2018-12-31	
 Upprustning av murar och terrasser vid Brännkyrka kyrkogård	2016-01-01	2017-12-31	
 Upprustning av murar vid Spånga kyrkogård.	2015-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys			
Pga av svårigheter att få in anbud har arbetet försenats. Arbetet försätter 2018.			
 Upprustning av Skogskyrkogårdens mur	2013-04-30	2019-12-31	

Nämndmål:

Världsarvet Skogskyrkogårdens värden ska förvaltas och förmedlas

 Uppfylls helt

Beskrivning

Skogskyrkogården är sedan 1994 ett UNESCO-världsarv som ska skyddas, bevaras, levandegöras och överlämnas till kommande generationer. Dess unika status och kulturmiljö förvaltas utifrån en nyligen reviderad och framtagna förvaltningsplan som överlämnas av Riksantikvarieämbetet till UNESCO. I Världsarvsrådet ingår representanter från kyrkogårdsförvaltningen, länsstyrelsen, Stockholms stadsmuseum, stadsträdgårdsmästaren och stadsarkitekten. Världsarvens gränser och buffertzoner utreds och beslut kommer att fattas av kommunstyrelsen för vidare beredning av Riksantikvarieämbetet inför överlämnande till UNESCO för beslut.

Under 2017 kommer ett antal indikatorer att utvecklas som bättre ska följa upp världsarvets autenticitet och integritet. Implementeringen av förvaltningsplanen ska också följas upp av världsarvsrådet. Ett viktigt arbete med värden av världsarvet är regenereringen av tallbeståndet och annat växtmaterial på Skogskyrkogården.

Världsarvet bidrar i hög grad till besöksnäringen i Stockholm. Att Stockholmare känner till "sitt" världsarv är en viktig del i UNESCO:s strävanden att medvetandegöra världsarven - både ur ett lokalt och globalt perspektiv. Ett barn- och ungdomsperspektiv ska också finnas. Stockholms stadsmuseum sköter visningsverksamheten vid Skogskyrkogården på uppdrag av kyrkogårdsnämnden. En ny överenskommelse mellan parterna ska tecknas.

Världsarvet Skogskyrkogården är tillgängligt för besökare genom allmänna och bokningsbara visningar och ett säsongsöppet Visitors Center. Webbplatsen. www.skogskyrkogarden.se stödjer besökare och intresserade innan, under och efter besöket. Den hjälper till vidare kunskap och erbjuder kartguider på åtta språk. Audioguider har tagits fram för att förbättra tillgängligheten och kunskapen om världsarvet.

FN-dagen den 24 oktober kommer att uppmärksammas med evenemang som syftar till att uppmärksamma världsarvet i en internationell kontext.

Tillsammans med trafikkontoret utreds förutsättningarna för att införandet av en "Skogskyrkogårdens dag" under 2017.

Förväntat resultat

Tydliggörande av gränsdragningar och buffertzoner. Ökad medvetenhet om världsarvet och dess värden. Ett tillgängligt och uthålligt besöksmål i Stockholm.

Analys

En enkät visar att nio av tio Stockholmare känner till att Skogskyrkogården är ett världsarv. En besöksplan för världsarvet håller på att tas fram. Skogskyrkogårdens dag- *smygstart*-anordnades i början av maj med öppna kapell och öppet Visitor center, fria visningar och guideade turer. Dagen blev mycket välbesökt och uppskattad av besökarna.

Ett nytt samarbetsavtal med Stockholms stadsmuseum för visningsverksamheten har medfört att säsongen har förlängts vid Visitor center och öppettiderna har utökats med 40% jämfört med 2016 och antalet besökare har ökat med 60%.

Arbetet med att ta fram indikatorer för världsarvet har dock inte påbörjats. En modell för hur sådana indikatorer kan formuleras har tagits fram av världsarvet Birka-Hovgården.

Efter ett antal år med ökat antal besökare på Skogskyrkogårdens hemsida minskade antalet besökare något under 2017.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 ♀ Andel kvinnor respektive män som känner till att Skogskyrkogården är ett världsarv	89	85	92	72	70		2017
 Ökning av antalet besökare på världsarvets Skogskyrkogårdens hemsida	-1,5 %			16,49 %	5 %		2017
Analys Ca 118 000 besök på Skogskyrkogårdens hemsida var drygt 1800 färre besök jämfört med 2016..							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 FN-dagen 24 oktober	2017-10-24	2017-10-24	
 Implementera ett program för hållbar turism i samverkan med Stockholms stadsmuseum	2015-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Påbörjat, arbetet fortsätter 2018.			
 Tillsammans med trafikkontoret utreda förutsättningarna för en "Skogskyrkogårdens dag"	2016-01-01	2017-12-31	
 Utveckla indikatorer för världsarvsarbetet	2016-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Arbetet inte påbörjat. Genomförs under 2018.			
 Återplantering av tallbestånd och annat växtmaterial på Skogskyrkogården	1999-10-01	2025-11-30	

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Arbetet med att konvertera till mer effektiva och miljöanpassade uppvärmningssystem fortsätter. Vid krematorierna fortsätter övergången till mer biogas istället för naturgas. Metalldelar tas om hand efter kremering och skickas till återvinning. Att skapa en mer giftfri miljö, vårda och utveckla den biologiska mångfalden och källsorteringen av avfall är viktiga delar i miljöarbetet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Energiförbrukningen har varit lägre än målet. I årets redovisning räknas enbart energiförbrukning för drift och uppvärmning av fastigheter samt belysningen av begravningsplatserna.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Köpt energi (GWh)	2,91 GWh			5,79 GWh	3,25 GWh	1835 GWh	2017
Analys							
I redovisad energiförbrukning räknas energi för uppvärmning, drift av fastigheter samt för belysning av begravningsplatserna. Därutöver producerade solfångare 4,8 MWh.							

Nämndmål:

Stockholms stad leder utvecklingen avseende miljökrav för krematorierna

 Uppfylls helt

Beskrivning

Krematorierna ska ha hög driftsäkerhet och utsläpp ska med god marginal understiga uppsatta riktvärden. Idag används fortfarande en del naturgas som bränsle vid förvaltningens krematorier. Gasleveranserna från Stockholm Gas till krematorierna består till nu till 75% av biogas. Förvaltningen har tecknat ett nytt avtal med Stockholm Gas AB om leveranser av biogas till förvaltningens båda krematorier. Volymerna är 1,5 GWh år 2016, 1,75 GWh år 2017 samt hela gasförbrukningen, ca 2,0 GWh för kremation, år 2018.

Under 2017 genomförs byte av krematorie- och processutrustning vid Råcksta krematorium för att ytterligare öka driftsäkerheten. Därutöver har det utretts hur överskottsvärmen från kremationsugnarna kan utnyttjas för egen värmeförsörjning vid Råcksta kapell och krematorium. Implementeringen kan ske under 2017.

Förväntat resultat

Låga utsläpp och god energihushållning

Analys

Övergången till biogasbränsle har genomförts under 2017.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel biobränsle i stadens krematorier	90 %				90 %		2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Byte av bränsle från naturgas till biobränsle vid krematorierna	2016-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Verksamheternas negativa miljöpåverkan ska minska

 Uppfylls delvis

Beskrivning

En aktivitetsplan tas fram under 2017 med fokus på åtgärder mot buller, hållbar energianvändning, hållbar mark- och vattenanvändning samt återvinning av avfall. Energieffektiviseringar sker genom konvertering av uppvärmningssystem i eluppvärmda byggnader samt utbyte av belysningsarmaturer. Vid utbyte av fordon och maskiner ska miljöanpassade maskiner väljas. Allt fler elfordon och arbetsmaskiner med eldrift ska eftersträvas. Gravrättsinnehavare med planteringsavtal erbjuds perennalternativ samt isbegonior och penséer odlade enligt KRAV:s principer. Begravningsplatserna har ofta ett rikt djur och växtliv med höga biotopvärden. Skötselplanerna på begravningsplatserna tar hänsyn till den tidigare genomförda biologiska inventeringen. Bland annat följs en särskild skötselplan för näckrosdammen på Skogskyrkogården som härbärgerar den större vattensalamandern. Bikapor finns på flera av begravningsplatserna och honung från bikaporna på Skogskyrkogården finns till försäljning på Visitor center.

Förväntat resultat

Minskade utsläpp, minskad energianvändning och ökad biologisk mångfald på begravningsplatserna.

Analys

Nämnderna behöver inte längre ta fram särskilda aktivitetsplaner för sitt miljöarbete. Detta förväntas vara en del av verksamhetsplanen. Förvaltningen har därför avstått från att ta fram en sådan aktivitetsplan under 2017.

Leverantören har inte kunnat leverera KRAV-odlade penséer i sådan mängd som önskats under 2017. Planering pågår för att installera laddstolpar på Norra begravningsplatsen men fortfarande är ingen i bruk. Bullerplanen är ännu inte framtagen, verksamheterna väger

ändå in bulleraspekterna vid inköp av nya maskiner.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel begravningsplatser med laddstationer för elverktyg	100 %				80 %		2017
 Antal laddstolpar för elfordon	0				6		2017
Analys Planering pågår för uppsättning av fyra stolpar vid Norra begravningsplatsen.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Bergvärme vid Klockarbacken, ekonomibygnad vid Norra begravningsplatsen	2015-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Projektet genomförs 2019.			
 Råcksta krematorium- konvertera till egen värmeförsörjning	2016-01-01	2018-12-31	
 Ta fram en aktivitetsplan kopplad till miljöprogrammet	2017-04-13	2017-12-31	Avvikelse
Analys Eftersom nämnderna ska integrera miljöarbetet kopplat till miljöprogrammet i den ordinarie verksamhetsplanen har inte en aktivitetsplan tagits fram. Förvaltningens miljögrupp har därmed också lagts ned.			
 Utbyte till LED ljuskällor inomhus och utomhus	2015-01-01	2018-12-31	
 Utredning bergvärme vid ekonomibygnader Bromma kyrkogård	2016-01-01	2017-12-31	
 Utredning och installation av luftvärmepump vid Sandsborgskapellet	2015-01-01	2017-12-31	
Analys Utredningen visar att anslutning till fjärrvärme är ett bättre alternativ.			
 Utveckling och införande av nytt avfallssorteringskoncept	2015-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

 Uppfylls helt

Nämndmål:

Resurseffektiv avfallshantering bidrar till att sluta kretslopp och till att minska negativ miljöpåverkan

 Uppfylls helt

Beskrivning

Kyrkogårdsnämnden har från årsskiftet slutit avtal med det nederländska företaget Ortho Metal om att ta hand om och återvinna metalldelar som återstår efter kremering.

Komposteringsanläggningar finns på Skogskyrkogården och på Norra begravningsplatsen, där trädgårdsavfall omvandlas till trädgårdsjord. Övriga kyrkogårdar lämnar trädgårdsavfall till externa kompostanläggningar. Flisning av ris görs av extern entreprenör. I framtiden kan det bli aktuellt att lämna trädgårdsavfall till stadens nyöppnade biokolanläggning i Högdalen.

Där farligt avfall uppkommer inom kyrkogårdsförvaltningens verksamheter, så förs detta bort för behandling av transportörer med särskild, godkänd behörighet. Avfallssystemen på kyrkogårdarna ses över för att kunna ta hand om elektronikavfall från batteridrivna gravljus.

Förvaltningen återanvänder kontorsmöbler där så är möjligt.

Förväntat resultat

Minskade utsläpp och ökad resursförbrukning

Analys

Det nederländska företaget Ortho Metal har under året tagit hand om och återvunnit metaller efter kremation. Normalt sett är det drygt 1,5 - 2 ton metaller per år som behöver tas om hand. År 2017 togs drygt 10 ton metaller om hand, eftersom krematorierna under flera år förvarat metaller efter kremation i avvaktan på lagstiftningsförändring. Det ekonomiska överskottet har tillfallit Allmänna arvsfonden. Avtalet med Ortho Metal har efter utvärdering förlängts.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel återvunnen metall efter kremation	100				100		2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Medverka i stadens arbete med utveckling av biokol	2017-04-13	2018-12-31	
 Utveckla system för insamling av elektronikavfall	2017-04-13	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giffri

 Uppfylls helt

Nämndmål:

Nämnden har en säker kemikaliehantering som bidrar till minskad miljöpåverkan och minskar hälsorisker.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Kyrkogårdsförvaltningen medverkar i införandet av Chemsoft för uppföljning och minskning av miljö- och hälsofarliga ämnen. Två utbildningstillfällen har hållits för personal som

administrerar de kemikalieinköp, som behövs i verksamheten. Fler utbildningar kommer att hållas efter behov.

Förvaltningen använder inga kemiska bekämpningsmedel eller konstgödsel vid grönskötseln av begravningsplatserna.

Förväntat resultat

Ökad kunskap om kemikaliernas miljöpåverkan. Minskning av miljö- och hälsofarliga ämnen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Utbildning i Chemsoft	2017-04-20	2017-12-31	

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Nämnden har en gott samarbete med olika aktörer inom begravningsbranschen. Praktikplatser och arbetsträning erbjuds personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Ambitionsnivån är hög avseende att erbjuda ungdomar sommarjobb i nämndens regi.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Nämnden har ett gott samarbete med företagare.

Nämndmål:

Nämnden ska ha ett gott samarbete med företagare

Uppfylls helt

Beskrivning

Nämndens verksamheter har ett tätt samarbete med olika entreprenörer inom begravningsbranschen, exempelvis begravningsbyråer, florister, entreprenörer inom stenindustrin, leverantörer av upphandlade tjänster mm. Höga krav ställs på att detta samarbete fungerar på ett bra sätt för att levererade tjänster ska ha hög kvalitet och så att misstag undviks. Olika samrådsorgan finns, BESK-gruppen med representanter från begravningsbyråbranschen och förvaltningen, Transportgruppen med aktörer som utför transporter av avlidna samt OAA (Omhändertagande av avlidna) tillsammans med bland annat Stockholms läns landsting och begravningsbyråbranschen.

Förvaltningen arbetar med implementeringen av förbättrade webb- och informationslösningar som ska ge snabbare och säkrare handläggning vid beställningar av tjänster. Byte av IT-leverantör för begravningsadministrationen som skedde under 2016 ger goda förutsättningar för en sådan utveckling.

Förväntat resultat

Att levererade tjänster ska ha hög kvalitet och att inga avvikelser sker. Att ge förutsättningar för att tiden mellan dödsfall och begravning minskar.

Analys

Målet är uppfyllt. Levererade tjänster har haft hög kvalitet. Nämndens verksamheter har haft ett tätt samarbete med olika entreprenörer inom begravningsbranschen, exempelvis begravningsbyråer, florister, entreprenörer inom stenindustrin, leverantörer av upphandlade tjänster mm. Höga krav ställs på att detta samarbete fungerar på ett bra sätt för att levererade tjänster ska ha hög kvalitet och så att inga misstag sker. Olika samrådsorgan finns, BESK-

gruppen med representanter från begravningsbyråbranschen och förvaltningen. Det finns drygt 100 verksamma begravningsföretag i länet som förvaltningen kan komma i kontakt med. Av dessa finns det enstaka byråer som behöver påminnas om förvaltningens rutiner för bokningar och beställningar.

Samverkan sker också i Transportgruppen med aktörer som utför transporter av avlidna samt OAA (Omhändertagande av avlidna) tillsammans med Stockholms läns landsting och begravningsbyrå-branschen, polisen m.fl.

Förvaltningen gick under 2016 över till ett nytt administrativt system för bokningar (Aveny) som ska ge säkrare handläggning vid beställningar av tjänster. Informationsinsatser har fortsatt riktats till begravningsentreprenörer som tidigare bokat via det äldre bokningssystemet. Transportörer som handhar transporter av kistor till bland annat bisättningslokalerna har också utbildats i det nya systemet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel begravningsentreprenörer som bokar via webb-Aveny (tidigare Grabo)	46,83 %			27,62 %	40 %		2017

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

 Uppfylls delvis

Analys

Målet är delvis uppfyllt. Under 2017 var antalet tillhandahållna praktikplatser för aspiranter oförändrat. Dock har inga personer blivit aktuella för Stockholmsjobb. I verksamhetsplanen för 2017 erbjöd nämnden 110 sommarjobb. Målet reviderades i samband med tertialrapport 1 till 116 st. På grund av avhopp blev utfallet 114 feriearbetande skolungdomar.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb 	0 st			0 st	2 st	850 st	VB 2017
  Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar 	5 st	5 st		4 st	4 st	500 st	VB 2017
  Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	116			110	116 st	8 500 st	2017
  Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	0			157	5 st	900 st	VB 2017
  Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi 	114 st	57 st	57 st	110 st	116 st	8 500 st	2017

Nämndmål:

Nämnden ska bidra till ökad sysselsättning genom att erbjuda praktik till personer som står långt från arbetsmarknaden

 Uppfylls helt

Beskrivning

Nämnden kommer fortsatt att bidra till ökad sysselsättning genom att erbjuda praktikplatser till aspiranter från Jobbtorg samt till andra personer, exempelvis personer med funktionsnedsättning, som står utanför arbetsmarknaden. Det kan också bli aktuellt att erbjuda lärlingsplatser för olika yrkesutbildningar. Nämnden erbjuder 110 platser för feriearbetande skolungdomar.

Förväntat resultat

Att fler personer kan få arbetslivserfarenhet och därmed bli mer anställningsbara på arbetsmarknaden.

Analys

Förutom att bereda platser för Jobbtorg har förvaltningen tagit emot 10 personer i olika arbetsmarknadsåtgärder samt praktikanter i exempelvis Lia-utbildning och i utbildning till upphandlare.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Erbjudna praktikplatser	2013-06-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

 Uppfylls delvis

Analys

Nämnden uppvisar ett större överskott än prognosticerat. Framför allt avviker resultatet jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Prognososäkerheten i tertialrapport 2 härrör framförallt från en alltför försiktig uppskattning av att planerade underhållsåtgärder skulle hinnas med under året.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	83,25 %			91,85 %	100 %	100 %	VB 2017
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	83,3 %			91,8 %	100 %	100 %	VB 2017
  Nämndens prognossäkerhet T2	-4 %			-6 %	+/- 1 %	+/- 1 %	2017

Nämndmål:

Nämndens verksamhet ska präglas av god budgethållning

 Uppfylls helt

Beskrivning

Samtliga enhetschefer gör budgetuppföljningar med respektive avdelningschef. I samband med tertialrapport 2 sker också uppföljning av verksamhet och ekonomi med förvaltningschefen. Förvaltningsledningen följer upp ekonomin månadsvis. Särskilt fokus är på kostnader för underhållsåtgärder, uppföljning av investeringsbudgeten samt erhållna intäkter.

Förväntat resultat

Effektivitet och transparens.

Analys

Målet är uppfyllt. Nämndens verksamhet har präglats av effektivitet och transparens.

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Nämnden tillmötesgår efterfrågan av en mångfald av gravskick genom nyanläggningar vid befintliga begravningsplatser. Planeringen för en ny begravningsplats på Järva fortsätter.

Arbetsplatserna präglas av ett etiskt förhållningssätt. Sjuktalen uppnår årsmålet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

 Uppfylls helt

Analys

Resultatet av den jämställdhetsanalys som genomförts pekar på fortsatta satsningar på trygghetsskapande åtgärder. Under året har detta arbete fortsatt genom åtgärder som sänkning av häckar, förbättrad belysning och rondering vid begravningsplatserna.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Nämnden ska etablera rutiner för jämställdhetsanalyser i enlighet med programmet för ett jämställt Stockholm	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Jämställdhetsperspektivet är integrerat i nämndens verksamhet

 Uppfylls helt

Beskrivning

En analys har genomförts utifrån könsuppdelad data som omfattar antal döda, gravsatta, kremerade och personer som innehar gravskötselavtal. Det bedöms inte finnas skillnader i dessa data som är signifikant avvikande utifrån könstillhörighet. Resultat från så kallade Bussundersökningar med könsuppdelad statistik visar på en något förhöjd upplevelse av otrygghet hos kvinnor jämfört med män bland dem som besöker stadens begravningsplatser. Trygghetsarbetet är därför fortsatt prioriterat.

Förväntat resultat

Att det inte finns några skillnader utifrån kön avseende upplevelsen av tryggheten på begravningsplatserna.

Analys

Enligt den brukarundersökning som genomförts ökar upplevelsen av trygghet jämfört med tidigare år vid stadens begravningsplatser. Dock kvarstår viss skillnad mellan könen.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

 Uppfylls delvis

Analys

Kompetensförsörjning

Avgörande för nämndens kompetensförsörjning är huruvida verksamheter ska drivas i egen regi eller läggas ut på entreprenad samt köp alternativt rekrytering av vissa specialistfunktioner.

Förvaltningen gör bedömningen att nuvarande situation med i huvudsak verksamhet i egen regi och med entreprenad driven skötsel på Galärvarvskyrkogården, delar av Skogskyrkogården och Strandkyrkogården är väl avvägd.

När det gäller ”fältverksamheten” har under senaste året ett antal pensionsavgångar skett och ersättningsrekryteringar har gjorts. Det har gått att hitta lämpliga kandidater till dessa arbeten som redan innehar både kompetens och erfarenhet.

Den vanligaste rekryteringsbasen för kyrkogårdsarbetare är förvaltningens säsongsanställda som önskar en tillsvidareanställning.

Även kapellvärdar och krematorietekniker har gått att rekrytera på ett tillfredsställande sätt.

I dessa yrkesgrupper föreligger få pensionsavgångar inom de närmsta åren.

Förvaltningens administrativa avdelning har förstärkt upphandlingsfunktionen genom att rekrytera en upphandlare och två assistenter (ersättningsrekryteringar) till begravnings- och skötseladministrationen.

Långt och hållbart arbetsliv

Arbetsmiljöarbetet är integrerat i all verksamhet vid planering, budgetering, genomförande och uppföljning. Konsekvensanalyser görs i samband med utvecklings- och förändringsarbete.

Detta sker och förankras i olika forum och rapporteras i olika organ, ex förvaltningsgrupp (som även utgör Arbetsmiljökommitté), riskledningsgrupp, driftmöten, brand- och skyddsronder, felanmälningssystem mm.

Arbetstagarna och skyddsombud medverkar löpande i det dagliga arbetet med dessa frågor och i samband med APT, medarbetarsamtal samt brand- och skyddsronder.

Arbetet bedrivs proaktivt för att förebygga tillbud, olyckor samt arbetsrelaterade sjukskrivningar och för att skapa en god och säker arbetsmiljö.

Därtill stimuleras medarbetarna till friskvårdsaktiviteter genom betald friskvårdstimme (1 tim/vecka), friskvårdssubventioner och övriga trivselhöjande åtgärder. Inköp av fotriktiga skor och stötupptagande sulor, skärmskydd till datorer, rotation vid ensidiga och repetitiva arbetsmoment, tidsbegränsningar vid arbete med bl a vibrerande arbetsverktyg mm är några exempel på övriga åtgärder.

Skyddsronder, risk- och säkerhetsanalyser, APT, medarbetarsamtal samt den årliga medarbetarundersökningen, ger information och signaler om den psykosociala och organisatoriska arbetsmiljön.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex	75	78	70		83	83	2017
  Index Bra arbetsgivare	80				82	83	2017
  Index Psykosocial arbetsmiljö	73				74	fastställs 2017	2017
  Sjukfrånvaro	4 %	3,4 %	4,8 %	4,1 %	4 %	tas fram av nämnden	VB 2017
  Sjukfrånvaro dag 1-14	2,2 %	2,2 %	2,2 %		2,3 %	tas fram av nämnden	VB 2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Nämnden ska ta fram kompetensförsörjningsplaner på 3-5 års sikt med aktiviteter för innevarande år. Kommunstyrelsen ska utifrån nämndernas underlag tillsammans med berörda nämnder ta fram en strategi för den framtida kompetensförsörjningen i staden, med särskilt fokus på välfärdsyrken.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

Kyrkogårdsnämnden ska vara en attraktiv arbetsgivare

 Uppfylls helt

Beskrivning

Alla medarbetare ska bidra till att skapa en attraktiv arbetsplats som kännetecknas av hög kompetens, ett professionellt och etiskt förhållningssätt, delaktighet och ansvarstagande, hög trivsel, ett öppet och bra arbetsklimat samt låg sjukfrånvaro. Jämställdhets- och mångfaldsfrågor ska fortsatt ha hög prioritet. Medarbetare och chefer erbjuds löpande kompetensutveckling utifrån behov.

Förvaltningen har många säsongsanställda kyrkogårdsarbetare. Dessa arbetsleds av lagbasar som i många fall också har en tidsbegränsad anställning som säsongsanställd. Under 2017 kommer fortsättningsvis lagbasarna få en utökad introduktion inför säsongen kring nämndens arbete och policy kring jämställdhet- och mångfaldsfrågor. Syftet är att informationen kring detta arbete också når ut till den säsongsanställda personalen.

Förväntat resultat

En attraktiv arbetsplats som kännetecknas av hög trivsel, låga sjuktal samt ett öppet och bra arbetsklimat.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Arbetsmiljöåtgärder upprustning av verksamhetslokaler vid Norra begravningsplatsen	2015-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Beräknas slutföras våren 2018.				
	Friskvårdssubvention	2016-04-21	2017-12-31	
	Ledarskapsutveckling	2015-01-01	2017-12-31	
	Upprustning av personallokaler	2015-01-01	2018-03-31	

Nämndmål:

Medarbetare och chefer ska ha rätt kompetens, ett etiskt förhållningssätt samt ge ett värdigt bemötande av kunder och besökare.

 Uppfylls delvis

Beskrivning

Medarbetarundersökningens resultat för 2015 visade på en negativ trend.

Medarbetarundersökningen 2017 ska förhoppningsvis ge svar på om vidtagna åtgärder har gett effekt.

Kompetensutvecklingsinsatser riktade till krematorietekniker, kapellvärdar och kyrkogårdarbetare genomförs under året.

Arbetsmiljön förbättras med hjälp av ombyggnader av personallokaler och genom översyn av arbetsrutiner. Etiska aspekter ska ständigt vara närvarande i det dagliga arbetet och ska följas upp vid arbetsplatsträffar och medarbetarsamtal.

Förvaltningen har anslutit sig till SKKF:s riktlinjer för krematorieverksamheten (reviderad 2016). Förvaltningen följer också rekommendationer i dokumenten "Etiska riktlinjer vid gravgrävning" och "Risker och etiska aspekter vid gravgrävning" från Svenska kyrkans församlingsförbund (maj 2008).

Medarbetarnas kompetensutveckling och individuella kompetensutvecklingsplaner följs upp vid medarbetarsamtalen. Varje enhet och avdelning gör uppföljningar av kompetensutvecklingsbehoven på en mer övergripande nivå.

Medarbetarna har tillgång till subventionerad friskvård och erbjuds också medlemskap i Simhallskortet i Stockholms stad och i STAR.

Förväntat resultat

Nöjda och kompetenta medarbetare, nöjda kunder och besökare.

Analys

Målet är uppfyllt bland kvinnliga medarbetare.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 ♀ Andel kvinnor respektive män bland medarbetarna som upplever att arbetsplatsen präglas av ett etiskt förhållningssätt	93	87	98		97		2017

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Det finns ett tätt samarbete med nämndens funktionshindersråd avseende tillgänglighetsåtgärder vid begravningsplatserna. Samtliga medarbetare har tidigare genomgått en utbildning i HBTQ-frågor och mänskliga rättigheter.

Lika rättigheter och möjligheter samt diskriminering

Förvaltningens aktiva åtgärder med anledning av diskrimineringslagens förändring från 1 januari 2017 har bestått av utbildning/information till chefer och arbetsledare med uppdraget att vidareförmedla detta till sina medarbetare. Övriga åtgärder är skriftlig och muntlig information till alla säsonganställda och feriearbetande skolungdomar. Stadens personalpolicy som också omfattar detta område har under året förankrats i organisationen.

Under året har nyanställd personal fått en särskild övergripande introduktion där en del har utgjorts av diskrimineringslagens grunder.

Förvaltningen har inte haft några diskrimineringsärenden under 2017.

Nämndmål:

Verksamheten utgår från mänskliga rättigheter och är fri från diskriminering

 Uppfylls helt

Beskrivning

Nämnden anpassar fortlöpande befintliga anläggningar för att tillmötesgå olika behov. Exempelvis har flertalet besökstoaletter numera ingen hänvisning utifrån könstillhörighet. Tillgänglighetsanpassningar görs i samråd med nämndens råd för funktionshindersfrågor. Det kan dock finnas en konflikt mellan fortsatta åtgärder och anpassningar av anläggningarna och de hänsyn som måste tas till olika kulturmiljöaspekter.

Ständigt kunskapsutbyte med begravningsentreprenörer och anhöriga medför att olika lösningar för att tillmötesgå olika begravningsstraditioner utvecklas. Genom att se över möjligheterna till att förbygga gravkammare så att den enskilde inte ska behöva bygga själv är ett exempel på tillmötesgående av olika begravningsstraditioner.

All personal har under 2015-2016 genomgått utbildningar i mänskliga rättigheter med särskilt fokus på HBTQ-frågor. Det handlar också om hur vi hanterar normer och värderingar i det

dagliga arbetet, både inom den egna arbetsgruppen och i mötet med besökare, anhöriga och olika entreprenörer inom begravningsbranschen. Tidigare har dessutom all personal fått utbildningar som rör tillgänglighet och bemötande av personer med funktionsnedsättning samt om kulturella och religiösa skillnader vid begravningsceremonier och val av gravskick. Nya riktlinjer för kränkande särbehandling har tagits fram.

Vid anläggande av den nya begravningsplatsen vid Järva ska ett hållbarhetsperspektiv anläggas. Det handlar inte enbart om hållbar resursanvändning och miljöanpassningar utan också om social hållbarhet.

Förväntat resultat

Ingen ska utsättas för diskriminering inom nämndens verksamhetsområde.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

◆ Uppfylls delvis

Analys

Checklistor och rutiner är inte framtagna. Implementering av barnperspektivet i planeringen för Järva begravningsplats fortgår. Intresset från skolorna att delta i barnvisningar av Världsarvet Skogskyrkogården har inte motsvarat förväntningarna.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Nämnden ska etablera rutiner för arbetet med barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad (4.4)	2017-01-01	2017-12-31	Avvikelse
  Nämnden ska etablera rutiner för arbetet med barns delaktighet och inflytande i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad (4.4)	2017-01-01	2017-12-31	Avvikelse

Nämndmål:

Barnperspektivet ska vara närvarande vid planering och utformning av begravningsplatserna

● Uppfylls helt

Beskrivning

Det är viktigt att barnens perspektiv inte ställs utanför vid planering och utformning av begravningsplatserna. Att besöka en anhörigs grav eller delta vid en begravningsceremoni kan te sig både skrämmande och främmande. Det är därför viktigt att möta barnets föreställningsvärld. Servicestationer utrustas med vattenkannor och redskap som är barnanpassade så att de kan delta i skötseln av en anhörigs grav. Vid utformningen av den nya begravningsplatsen på Järva vägs barnens behov in. På Norra begravningsplatsen finns ett barngravkvarter utrustad med en träskulptur i friare former som stimulerar till lek och

utforskande. Världsarvet Skogskyrkogården erbjuder fria barnvisningar till skolor och förskolor samt riktade pedagogiska program till skolorna.

Förväntat resultat

Att barn upplever sig inkluderade vid besök på stadens begravningsplatser

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal barn som deltagit i barnvisningar av Världsarvet Skogskyrkogården	120				400		2017
Analys Fyra skolklasser har under året antagit erbjudandet om gratis visning av världsarvet.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Visningar av världsarvet Skogskyrkogården för barn	2013-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

 Uppfylls helt

Analys

En särskild åtgärdslista finns framtagen i samarbete med nämndens funktionshindersråd. Servicestationer vid Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen har tillgänglighetsanpassats. Därutöver har arbetet med målning av trappnosar, nya skyltar, beläggningsarbeten och sänkning av höjden på häckar fortsatt under året. Ett arbete med att ta fram en mer tillgänglighetsanpassad bänk för Skogskyrkogården har påbörjats.

Nämndmål:

Stadens begravningsplatser och begravningsverksamhet ska ha god tillgänglighet.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Tillgänglighetsanpassningar görs i samverkan med nämndens råd för funktionshinderfrågor där en gemensamt framtagen åtgärdslista är vägledande för prioriterade åtgärder. Under året planeras för förtätning av sittplatser, beläggningsarbeten, översyn av vägghinder samt målning av trappnosar. Förbättrad skyltning av begravningsplatserna, upprustning av servicestationer är också insatser som syftar till att öka tillgängligheten. Tillgänglighetsanpassningar av busshållplatser vid Skogskyrkogården utreds på uppdrag av nämnden.

Tillgänglighetsfrågorna ska också lyftas i den dialog förvaltningen har med innerstadsförsamlingarna. Det handlar också om förbättrad information via hemsida, kundtjänst och andra kanaler. "Hitta-graven" webbplatsen är en mycket välbesökt sökfunktion

och den utgör en service som ska öka tillgängligheten för besökaren. Sökfunktionerna på "Hitta-Graven" utökas fortlöpande och antalet besökare utökas kontinuerligt. Under 2016 beräknas besökare från 121 olika länder besöka tjänsten. Närmare 40% av besöken på "Hitta Graven" görs dessutom via mobila tjänster. Under året fortsätter arbetet med att ta fram uppdaterad information på informationstavlor som ska förses med pictogram med handikapplatser, toaletter, skötbord mm. Stadens program för tillgänglighet - En stad för alla är vägledande för projekteringen av en ny begravningsplats vid Järva friområde. Möjligheten att genom audioguidning själv kunna besöka världsarvet Skogskyrkogården och Norra Begravningsplatsen skall också ses som en angelägen tillgänglighetsåtgärd.

Förväntat resultat

Begravningsplatser och ceremonilokaler ska vara anpassade för allas behov. Tillgängligheten till information är god.

Analys

Servicestationer vid Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen har tillgänglighetsanpassats. Därutöver har arbetet med målning av trappnosar, nya skyltar, beläggningsarbeten och sänkning av höjden på häckar fortsatt under året. Ett arbete med att ta fram en mer tillgänglighetsanpassad bänk för Skogskyrkogården har påbörjats.

Samtliga begravningsplatser har nu orienteringstavlor i enlighet med skyltprogrammet.

Söksidan "Hitta Graven" har fortsatt utvecklats för att bli kompatibel med stadens hemsida och fogas till söktjänsten "Svenska gravar".

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Arsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal besökare på söktjänsten "Hitta-Graven"	126 382			218 303	220 000		2017
Analys Hittagraven har haft driftproblem under större delen av året. Av stadens 26 e-tjänster ligger Hitta graven på fjärde plats när det gäller besökare.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Beläggningsarbeten	2015-01-01	2018-12-31	
 Design tävling för ny bänk till Skogskyrkogården	2016-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Arbetet påbörjat och fortsätter under 2018. Innovationspartnerskap har bedömts vara en lämpligare upphandlingsform.			
 Komplettering av audioguidar vid Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen.	2015-12-01	2018-12-31	
 Lägre höjd på häckar	2015-01-01	2018-12-31	
 Målning av trappnosar	2015-01-01	2018-12-31	
 Möbleringsprogram - förtätning, nyproduktion	2015-01-01	2018-12-31	
 Skyltprogram, informationstavlor	2015-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys beräknas avslutas 2018-05-01.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Upprustning och tillgänglighetsanpassning av servicestationer på Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen	2015-01-01	2018-11-30	
 Utredning av tillgänglighetsanpassningar vid busshållplatser på Skogskyrkogården	2017-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Utredning beräknas kunna genomföras under 2018.			
 Utveckla "Hitta-Graven" tjänster	2015-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Kontinuerligt arbete. Arbetet fortsätter under 2018.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

 Uppfylls helt

Analys

Kyrkogårdsförvaltningen har via kundtjänsten och på varje enskild arbetsplats en systematisk uppföljning av synpunkter och klagomål.

Nämndmål:

Samråd med intressegrupper och en effektiv synpunktshantering är vägledande för utvecklingsarbetet

 Uppfylls helt

Beskrivning

Förvaltningen har ett gott samarbete med många aktörer och företagare inom begravningsbranschen. Detta sker i olika samverkansorgan och är vägledande för utvecklingsarbetet. Dessutom hanteras många synpunkter från enskilda gravrättsinnehavare och besökare, Även andra aktörer som Stockholms läns landsting och olika trossamfund och dess företrädare är viktiga intressenter beträffande den service som förvaltningen erbjuder. Vid utvecklingen av servicen och vid nyanläggningar sker samråd och dialog i olika former, exempelvis finns en interreligiös grupp som följer arbetet med en ny begravningsplats på Järvafältet.

Förväntat resultat

Färre antal klagomål. God samverkan med aktörer inom begravningsverksamheten i Stockholm.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	100 %				100 %	80%	2017

Nämndmål:

Kvalitets- och miljökrav ställs vid upphandlingar

 Uppfylls helt

Beskrivning

Stadens riktlinjer avseende upphandlingar följs. Upphandlade entreprenörer ska kunna redovisa sitt systematiska miljöarbete. Vid upphandling av konsulttjänst prövas en metod med fast pris och enbart kvalitetsutvärdering vid prövning av anbud.

Förväntat resultat

Hög kvalitet på levererade tjänster.

Analys

Kvalitets- och miljökrav har ställts vid upphandlingar.

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

Driftbudget	Budget 2017	Bokslut 2018
Kostnader	Mkr	Mkr
Förvaltningschef, nämnd och stab	6,9	8,5
Begravnings- och serviceavdelningen	99,8	93,2
Tekniska avdelningen	48,2	38,1
Administrativa avdelningen	29,1	23,9
Kapitaltjänstkostnader	24,0	23,8
Summa kostnader	208,0	187,5
Intäkter		
Avgifter	14,5	15,4
Fonduttag	8,5	9,5
Övrigt	7,7	15,0
Summa intäkter	30,7	39,9
Netto	177,3	147,6

Kostnader för underhållsåtgärder ska enligt stadens regler för ekonomisk förvaltning belasta

investeringsbudgeten och inte driftbudgeten. Stadens revisorer har påtalat detta i sin årsrapport 2016 för kyrkogårdsnämnden. Kyrkogårdsförvaltningen har haft en dialog med stadsledningskontoret i frågan. Budgetjusteringar sinsemellan drifts- och investeringsbudgeterna kommer att ske först i budget för 2018. För innevarande år ges nämnden möjlighet att disponera investeringsbudgeten till att täcka kostnader för underhållsåtgärder. Detta medför att driftsbudgeten kommer att redovisa ett större överskott. Av överskottet beräknas 16,6 mnkr bero på denna redovisningsprincip.

Som huvudman för begravningsverksamheten ska nämnden ge ersättning till de 12 församlingar inom Svenska kyrkan i Stockholm som förvaltar allmänna begravningsplatser och de tre församlingar som har enskilda begravningsplatser. Riksdagen har beslutat om ett nytt ersättningssystem från 2017 med betydligt högre ersättningsnivåer än tidigare. På grund av färre gravsättningar än förväntat och att det nya ersättningssystemet får fullt genomslag först år 2018 redovisar förvaltningen ett överskott på 3,5 mnkr för denna del av verksamheten.

Nämnden redovisar ett överskott med 29,7 mnkr, merparten av överskottet kommer från växlingen från underhåll till investering 16,6 mnkr enligt ovan. Det övriga överskottet kommer från ökade intäkter och minskade kostnader avseende administration. Intäkterna redovisar ett överskott om 9,2 mnkr varav 0,9 mnkr avser ökade skötselintäkter 1 mnkr ökat fonduttag och 7,3 mnkr övriga intäkter. Clearingintäkter och bidrag för feriearbetande skolungdomar är det största posterna inom övriga intäkter.

Kostnadsanalys

Personalkostnaderna har ökat med 4 mnkr motsvarande 5,4%. Köp av verksamhet har minskat med 2,4 mnkr och fastighetskostnader har minskat med 9,4 mnkr båda dessa poster är en följd av växlingen mellan underhåll och investeringar. I övrigt är det endast kontot energi/vatten som har någon större förändring gentemot förra året och har minskat med 2,5 mnkr.

Investeringar

Nämnden redovisar ett underskott med 25 mnkr för investeringar.

Investering	Budget 2017	Bokslut 2017
Järva begravningsplats	15,0	5,9
Skogskrem 3	2,3	11,2
Maskiner/Inv	4,0	12,2
Räcksta kistgravar	10,0	0,3
Ekonomibyggnad 15c	19,0	18,8
Bevattning Skogen	10,0	22,8
Energi /Skyltar	2,0	1,1
Askgravlund /Avfallsbehållare	1,7	0,1
Övrigt	0,0	16,6
Summa	64,0	89,0

Underskottet kan i huvudsak hänföras till att kostnader som tidigare belastade driftsbudgeten förts över till investeringsbudgeten, 16,6 mnkr. Det övriga underskottet beror till huvudsak av

bevattningsprojektet vid Skogskyrkogården, ett projekt som genomförts snabbare än tidplanen.

Analys av balansräkning

Anläggningstillgångarna har ökat med 67,4 mkr till följd av ökad investeringstakt och aktivering av några större projekt. I övrigt är förändring mellan 2016 och 2017 försumbar. De kortsiktiga skulderna har minskat med 0,6 mkr.

Synpunkter och klagomål

Under 2017 inkom 731 synpunkter och klagomål vilket är en ökning med 25 % jämfört med år 2016 (555 st). Anledningen till differensen av antalet synpunkter och klagomål mellan åren härrör delvis till att registrering av klagomål/synpunkter inte följt gällande rutiner under andra halvåret 2016, varför registrerade klagomål blev färre under 2016.

Övervägande delen av klagomålen handlar precis som tidigare år om brister i skötsel (231 st) och brist i plantering av gravar (102 st) men även brist på vatten (54 st).

En hel del synpunkter på ekonomi och fakturering (105 st) har inkommit men även synpunkter på tillgänglighet och sen återkoppling (48 st) samt synpunkter på Hitta graven tjänsten (32 st).

Ibland sker rättelse enligt konsumentlagstiftningen. Under 2017 har 99 gravrättsinnehavare getts någon form av ekonomisk kompensation på grund av brist i skötsel eller plantering.

Antalet synpunkter skall vägas emot att förvaltningen under 2017 hade närmare 72 000 sådana avtal.

Synpunkter och klagomål som berör nyttjande av ceremonilokaler, gravsättningar eller verksamheten vid krematorierna är få. Dessa enstaka synpunkter och klagomål tas på största allvar. Vid avvikelser utreds varje enskilt fall om vad som inträffat och vilka åtgärder som behöver vidtas för att misstag inte sker igen.

Andelen positiva synpunkter har minskat och utgör 14% (100st). Av dessa handlar ett flertal om anläggningarnas skötsel och om snabb handläggning och mejlsvar men även om personalens bemötande.

Övrigt

Antal gravsättningar, kremeringar, ceremonier i stadens kapell

Gravsättningar

Kyrkogård/begrpl	Kistor		Askor		Minneslund		Summa	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
År	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Norra begravningspl.	113	99	481	505	159	172	753	776
Räcksta	34	17	56	57	190	193	280	267
Bromma	25	19	250	216	205	218	480	453
Hässelby	3	1	60	46	68	81	131	128
Spånga	54	48	77	74	88	63	219	185
Galärkyrkogården			99	101	117	114	216	215
Skogskyrkogården	272	287	972	981	1373	1600	2617	2868
Sandsborg	8	9	166	244			174	253
Brännkyrka			43	62	200	240	243	302
Västberga	2	1	86	84			88	85
Strandkyrkogården	76	111	14	8	16	26	106	145
Summa	587	592	2304	2378	2416	2707	5307	5677

Kremeringar

Krematorium	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Skogskrematoriet	3 901	3 221	3966	4015	3934	4015
Räcksta krematorium	3 479	3 547	3059	3812	3597	3370
Summa	7 380	6 768	7 025	7 827	7 531	7 385

Ceremonier i stadens kapell

Kapell	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Norra kapellet	316	276	263	258	257	254
Stora gravkoret	12	19	40	48	38	25
Galärvarvskapellet	20	19	21	14	21	25
Sandsborgskapellet	0	24	26	19	10	19
Heliga Korssets kapell	282	242	263	253	209	207
Hoppets kapell	679	606	581	641	593	575
Trons kapell	520	471	424	478	448	410
Uppståndelskapellet*	132	129	130	110	147	91
Skogskapellet	606	654	674	682	700	705
Västberga kapell	16	22	20	17	1	4

Kapell	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rosens/Liljans kapell	328	317	292	277	270	264
Hässelby kapell	9	13	8	5	17	3
Summa	2920	2792	2742	2802	2711	2582

*Uppståndelsekapellet har varit avstängt under hösten 2017 för murarbeten

Gravskötseluppdrag

Kyrkogård/begrpl	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Norra begr. pl.	24021	24058	24742	24352	24272	23404
Räcksta	2140	2142	2481	2406	2384	2215
Bromma	5344	5318	5673	5478	5442	4926
Hässelby	1162	1162	1268	1237	1242	1141
Spånga	2593	2628	2872	2786	2789	2548
Galärvarvet	1105	1107	1113	1114	1112	1108
Sandsborg	5887	5878	6050	5905	5771	5609
Skogskyrkog.	28573	28049	30275	28827	28496	27103
Brännkyrka	1360	1355	1439	1395	1397	1297
Västberga	2606	2576	2740	2606	2583	2380
Strandkyrkog.	190	151	220	230	243	168
Summa	74981	74424	78873	76336	75731	71899

Nämndens arbete under året

Nämnden har sammanträtt sju gånger under 2017. Nämnden har i huvudsak hanterat ärenden om verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljningar enligt stadens regler för ekonomisk förvaltning. Därutöver har nämnden bl. a. svarat på remisser om förslag till nytt kommunikationsprogram för Stockholms stad, ny översiktsplan för Stockholm, nytt trygghets- och säkerhetsprogram för Stockholms stad 2018-2022, program för ett jämställt Stockholm 2018-2022 m m. Vidare har nämnden fattat inriktningsbeslut avseende uppförande av en ceremonilokal på Strandkyrkogården. Nämnden har yttrat sig om revisionskontoret årsrapport för kyrkogårdsnämndens verksamhet 2016.

Nämnden har haft ärenden som ”Medarbetarundersökning 2017”, ”Utredning om Strandkyrkogården”, ”Kapellnamn på Skogskyrkogården” m fl på sin dagordning under året.

Nämndens råd för funktionshinderfrågor deltog vid nämndens junisammanträde för dialog med nämnden. Rådets presidium har därutöver getts tillfälle att inför verksamhetsplanering 2018 framföra synpunkter till kyrkogårdsnämndens presidium.

Nämndens presidium har även haft dialog med de förtroendevalda revisorerna i samband med revisorernas granskning av verksamhetsåret 2016.

Internationellt och nationellt samarbete och utbyte

Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbunds (SKKF) årliga rikskonferens hölls i Örebro i maj månad med representation från nämnd och förvaltning. Den nordiska kyrkogårdskonferensen genomfördes i Köpenhamn i september månad. Samtliga ledamöter och ersättare i nämnden gavs möjlighet att delta vid konferensen som också innebar studiebesök vid några av Köpenhamns begravningsplatser.

De svenska världsarven samlas en gång per år för nätverksträff med medverkan från Riksantikvarieämbetet. Världsarvet Södra Ölands odlingslandskap var arrangör för årets möte som genomfördes i april månad. Nätverket för de nordiska världsarven genomförde sin årliga konferens i Raumo, Finland i september månad. Två gånger per år sker regionala världsarvsmöten mellan världsarven Drottningholm, Birka/Hovgården och Skogskyrkogården med medverkan från Länsstyrelsen.

Världsarvet Skogskyrkogården representeras vid samtliga nätverksträffar av tjänstepersoner från kyrkogårdsförvaltningen och Stockholms stadsmuseum. Nämnden representerades av ordföranden vid nätverksträffen på Öland och mötet i Raumo, Finland.

Nämnden är medlem i organisationen ASCE (The Association of Significant Cemeteries in Europe). Organisationens årliga kongress hölls denna gång i Athen, Grekland med deltagande från förvaltningen.

Förvaltningsledning och nämndens presidium deltog i det årligen återkommande storstadsmötet mellan huvudmännen för begravningsverksamheterna i Malmö, Göteborg och Stockholm. Denna gång var mötet förlagt till Göteborg i oktober månad.

Personal på Norra enheten har under 2017 genomfört en studieresa som omfattade ett antal begravningsplatser i Småland.